

401/12022

הירחון הישראלי

התאחדות בוכאי ישראל
הספריה

לבוש לאות

מעונינים בחליפין עם ישראל

EXCHANGE WANTED

Mr. Joseph Weiner
1255 E. 104 St.,
Brooklyn, N. Y.
U. S. A.

Scouts de France
24 Rue Port-Neuf,
BAYONNE,
France

S. K. R. Shamsi
Swarajpuri Road,
G A Y A,
India

Mrs. Daniel Mueller,
712 Jones Drive,
Port Orchard,
Washington, 98366
U. S. A.

John Boucher,
21 Huks Ave.,
Lyosset, New York, 11791
U. S. A.

P. Sadanand Rao
Usha Clinic & Dispensary
Bogar Uni
Hubli,
India

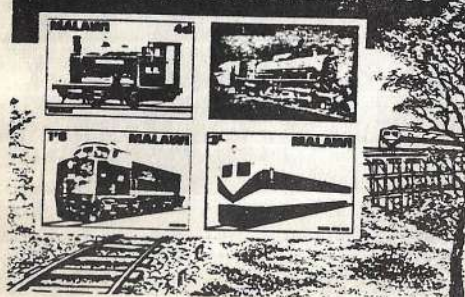
Mr. Picare Robert
14 Rue Jules Guesde,
Achères, 78
France

V. G. Jhaveri,
16 Fulchand Nivas, 4th floor,
Chowpaty Sea Face,
BOMBAY-7
India

Herbert G. Fawcett
P. O. B. 1398,
Oakridge Park,
Lakeland, Florida, 33802
U. S. A.

Andrew A. Riley
3229 E. Lake Ave.
Baltimore, Maryland 21213
U. S. A.

MALAWI LOCOMOTIVES 1968

מיוחד לאספני רכבות

דואר מלאוי שבאפריקה הוציא ב-24
ביוני גליון זכרון מיוחד בן ארבעה ב-
לים לתולדות הרכבת במלאוי.
ארבעת הבולים מתארים ארבעה קטרים
שונים. הבולים מצויים גם שלא בגליון.

בהתאחדות אגודות הבולאים בישראל

חמוז תשכ"ח July 1968

משרדי דואר של מדינות הסכמי הקפיטולציות יציגו ב"תבירה"

ההכנות לתערוכת "תבירה" הן עתה במלוא הקצב. קיימת הענות רבה של אספנים בארץ ובחו"ל. כפי שכבר נמסר ישחתפו ב"תבירה" אספנים רבים מחו"ל וע"י כך י- נתן לתערוכה אופי בין-לאומי על אף היותה תערוכה ארצית ביסודה.
 יו"ר התאחדות אגודות בישראל ויו"ר ועד התערוכה, חזר לא מכבר מחו"ל ומ- סר על מגעים עם משרדי הדואר של מדינות הסכמי הקפיטולציות בא"י בדבר תצוגת חומר בולאי מארכיוני המדינות על תקופת שלטונן בארץ - חומר שטרם הושג בתער- וכות בולים. הכוונה למסמכים דואריים וחומר בולאי של טורקיה, אוסטריה, איט- ליה, גרמניה, בריטניה וצרפת.

נקבעו ועדות פעולה. בימים אלה נקבעו ועדות פעולה של "תבירה" והוגדרו התפק- ידים: 1. הועדה הפילטלית. בועדה זו משתתפים נציגי התערוכה בארץ: מ.ויגוצקי, א. קארו, א. קנר, א. שלו, ר. אנוליך וכן יושבי ראש אגודות הבולאים בארץ.
 2. הועדה הטכנית. האדריכלים שנברג את עפרוני, אדריכל א. הופמן (יועץ).
 3. ועדת הסקסים. מ. ויגוצקי (יו"ר), ב. א. ברקאי. 4. ועדת בסחון. הרצל בן- כוכב. 5. ועדת המכס. מ. אבן-טוב. 6. ועדת נוער. שמחוני, ד"ר פרוידנברג.
 7. ועדת הגזברות. רוזנר, כפרי. 8. ועדת אירוח (נציגים מחו"ל) אלינס, קארס, זוננבלום, שטיר ווינר. 9. ועדת פרסום ויחסי צבור. פרסום יובל טל - מזכירות התערוכה. א. לין - קצין עתונות. מנור - (לשכת העתונות הממשלתית). ל ב - (השרות הבולאי).

הקלות במכס. הרשות המוסמכת ליצוא ויבוא בולים והנהלת המכס הבטיחו את מלוא העזרה למציגים בתערוכה מחו"ל. כל אספן-מציג יקבל בביתו מעטפה מיוחדת בה י- וכנסו 12 דפי תצוגה שנועדו למסגרת אחת. אל המעטפות תוצמד רשימה של התעולה, שרק היא תבדר ותושווה אל הרשימה שתמסר למכס ע"י התערוכה ותאושר ע"י המכס, ללא בדיקה נוספת הגוזלת זמן.

בתוכן חוברת זו:

אנו מפנים את תשומת לב הקוראים למאמר המקיף של אינג'ינר אוטו ליליין מלונדון, על שיטות ההדפסה של בולי ישראל.

חן חן למר גרשון זילברברג, העורך האחראי של "ע- ולם הדפוס" שאפשר לנו הדפסת מאמר זה.

חדשות הבולאות בישראל

בולי צופים ומועדים לשמחה ב-21 באוגוסט

ב-21 באוגוסט ש.ז. יופיעו ששה בולים חדשים: בול ל-יובל הצופיות העברית וחמישה בולי מועדים לשמחה תשכ"ט. בול הצופיות צוייר ע"י א. ויסהוף מבתי-ים והודפס ב-פוסוליטו. הערך הנקוב של הבול 30 אגורות והוא מביא מגן דוד מסוגנן בקשר צופים ובמרכזו סמל הצופים. שובל הבול מביא את הספרה "50" וחצוצרה.

בולי מועדים לשמחה, בערכים של 12, 15, 35, 40 ו-60 אגורות, צויירו ע"י דרור בן-דב מתל-אביב והודפסו בשקע. הבולים מראים - בציורים מסוגננים - נופי ירושלים העתיקה והחדשה, כגון את מגדל דוד, שכונת מונטיפיורי עם תחנת הרוח ומוזיאון ישראל עם ביתן המגילות הגנוזות. השובל של בול 12 אגורות מביא את הפסוק מתהילים "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו"; שובל בול 15 אגורות פסוק תהילים "שאלו שלום ירושלים"; שובל 35 אגורות - "על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים (ישעיה); שובל 40 אגורות - "שמחו את ירושלים וגילו בה" (ישעיה) ושובל בול 60 אגורות - "התעוררי התעוררי קומי ירושלים" (ישעיה).

קו דואר נע חדש - "אילות"

לרגל הפעלת קו הדואר החדש, הוכנסה לשימוש חותמת דואר, הכוללת בתוכה את סמל הדואר - צבי רץ. סמל הדואר מוטבע אך ורק ביום הפעלת החותמת.

הקונגרס הבינלאומי של חזנים ומקהלות

לרגל האירוע, הוצאה חותמת דואר מיוחדת שהוטבעה על כל דברי הדואר שנתקב-לו בסניף שפעל לשירות הקהל ב"היכל שלמה". חותמת הדואר שאת תצלומה הננו מביאים, זכתה להצלחה גדולה בין באי הקונגרס, ורבים צבאו על אשנבי הדואר להשגחה.

בולים שמכירתם הופסקה

מבול העצמאות תשכ"ו, שהת-פס ב-10.5.67 בערך נקוב 0.15 ל"י - נמכרו 1.466.000 עותקים, מבול העצמאות תשכ"ז בערך נקוב 0.30 ל"י - נמכרו 1.419.000 עותקים, מבול העצמאות תשכ"ז בערך נקוב 0.80 ל"י - נמכרו 929.000 עותקים, ומבול הזכרון-ארתור התאריך בערך נקוב 0.55 ל"י נמכרו 1.016.000 עותקים. מספרים אלה מעוגלים לאלף ה' קרוב (מטה או מעלה).

תולדות הדואר - בשיקופיות

השירות הבולאי התחיל בהכנת שיקופיות על תולדות דואר בארץ. השיקופיות יור-קרנו בתערוכת הבולים הלאומית בירושלים, כן יומצאו לרשות האגודות הבולאיות ולכל המעוניינים.

אספן, האם גרשמת להציג ב"תבירה"?

50 שנות צופיות עברית

עם הופעה בול הצופים שופיע במקביל עם בולי מועדים חשכ"ט (30 אג', פרי מכחולו של אליעזר וויסהוף מבת-ים) מן הראוי לסקור את כל הפריטים הבולאיים הקשורים בצופיות, שהופיעו בארץ. בול הצופים העמיד להופיע מראה חבל קשור ב-"קשר סבתא" דמוי מגן דוד ובמרכזו החבצלת - סמל הצופיות הבין-לאומי. בשובר צוירה חצוצרה המורכבת מהספרה 50. הבול ירוק כהה (ברקע) וחום צהוב (החבל). חבצלת הצופים אפורה בהירה.

לדברי מר חירם כהן "אבי הצופים בישראל" יכל הדואר הישראלי להנפיק בול צופים כבר לפני כשנתיים.

לעומת זאת נהג הדואר הישראלי ברוחב לב בחותמות זכרון ותעמולה לצופיות, וכבר אפשר להרכיב אוסף בנושא זה: ב-21 במאי 1954 נחוג ברמת גן יום הצופה, והיתה חותמת דואר; ב-10 ביולי 1956 היתה חותמת ליום הצופה שנחוג ביער הרצל בחולדה; ב-29 בפברואר 1958 היתה חותמת דואר לג'מבורי בהר הכרמל; ב-1 באוג-וסט 1961 היתה חותמת דואר לג'מבורי השמיני, שוב בחיפה. לקראת הג'מבורי השמיני הונפקו כמה מעטפות, גלויות צבעוניות וכן גליון זכרון המורכב מעשרה בולי תעמולה צבעוניים (שהונפקו באורח פרטי).

לקראת הג'מבורי התשיעי, שהיה ביערות מנשה ביקנעם ב-9 באוגוסט 1965, שוב הכין דואר ישראל חותמת זכרון, והתאחדות הצופים הנפיקה מעטפה צבעונית נאה. ב-9 ביולי 1963 נפגשו צופי רמת גן על הר כנען, והדואר הישראלי הטביע למאורע חותמת מענינת: סמל והכתובת "היה נכון" במרכזו; "הצופה נאמן לעמו, ארצו, מדינתו ושפתו" בתחתית החותמת. מעטפת טיסה נשלחה לאנגליה עם משלחת הצופים הישראליים ליובל הג'מבורי באנגליה (1907-1957).

התאחדות הצופים והצופות בישראל

الجوري الاسرائيلي الثامن הג'מבורי הישראלי השמיני THE 8th ISRAEL JAMBOREE

ב א ג ד ו ת

ב-1 ביולי התקיימה האסיפה הכללית של חוג אספני הבולים ב-ראשון לציון בבית התרבות של מועצת הפועלים.

יו"ר החוג, הח' שלמוני מסר דו"ח על פעולות החוג בשנה החולפת כמו כן על הפעולות של הועד הפועל של ההתאחדות.

נמסר דו"ח כספי על ההכנסות וההוצאות ע"י גזבר החוג הח' שפיר. בדברי החברים הובאה הערכה לחברי הועד היוצא על פעולתם והוצעו הצעות להגברת הפעולה ו-כישת חברים חדשים לחוג. הוצע ל-

בוא בדברים עם "בנק הפועלים" בדבר ארגון חוג נוער של חוסכי דן חסכן.

אולי בפגישות הסברה משותפות עם החוג ברחובות, הוצע לחברים להשתתף בתערוכת הבולים הבין-לאומית שתתקיים השנה בירושלים.

כמו כן הוצע לפנות למחלקת החינוך והתרבות בעיריית ראש"צ ולבקשם להמציא לרשותנו את כל החומר על בול ראש"צ מימי המצור.

על חזיקי הבולאות

מפעולות הפדרציה הבינ-לאומית (פי"פ)

- מאת קלמן בר-אילן -

ועדת העתונות של פי"פ שיחפה פעולה עם ועדת ההוצאות המזיקות ועם אגודת העתונאים הפילטליים הבינ-לאומיים (כ-500 חברים ב-45 ארצות), אשר החליטה לתת שכם למאמצים של פי"פ בשטח ההוצאות המזיקות (4 מתוך כל 5 חברים של ועדת העתונות שייכים לאגודת העתונאים הבולאיים).

החלטות קונגרס הפי"פ בווינה ב-1965

בקונגרס הפי"פ של וינה נתקבלה הגדרת ההוצאות המזיקות, המיותרות והבלתי רצויות ונתנה לוועדת ההוצאות המזיקות את האפשרות לפעול בנורמות מדויקות ו-בחנאים קבועים מראש.

בעזרת ועדת העתונות והאינפורמציה הוצעו הקריטריונים אשר נתקבלו ע"י ה-קונגרס ופורסמו בעתונות העולם כולו ב-4 שפות. ע"י כך נמצא הצבור הפילטלי בעולם בתוך העינינים על החלטות פי"פ. וטוב מזה, באמצעות מר לולין מהנהלת אגוד הדואר הבינ-לאומי (U.P.U.) התפרסמו הקריטריונים בכתבה בעתון "אונ-יון פוסטל" מתחת לכותרת "גישת הפי"פ כלפי מספר הוצאות בולי דואר".

שחוף פעולה עם האגודה האמריקאית

שחוף הפעולה של הועדה נגד הוצאות מזיקות עם ה-א.פ.ס. (A.P.S.) נשא פרי ואפשר לברך את האגודה הגדולה הזאת, הפעילה מאד במלחמה נגד ניצול האספנים ומחליפה אינפורמציה עם פי"פ.

שחוף פעולה עם פדרציות בולאיות

קיימים גם חלופי ידיעות עם פדרציות אחרות, כגון הפדרציה הגרמנית והב-ולגרית אשר הנהלות הדואר שלהן אשרו את הצעות חוקי פי"פ - דבר אשר צריך ל-ברך עליו.

הפניה לארצות שזה עתה קבלו עצמאות

תגובות רצויות ומעודדות נתקבלו לפי"פ מארצות שזה לא מזמן קבלו עצמאות ואשר חסרו את הידע והאינפורמציה על פעולות פי"פ. לכן, חשוב מאוד לפנות בקביעות להנהלות הדואר של ארצות אלה במתן הדרכה ואינפורמציה על פעולות פי"פ.

שידורים ברדיו

ועדת העתונות והפירסום של הפי"פ עשתה מאמץ גדול בפרסום רחב ככל האפשר על עבודות הקונגרס בווינה ועל ההוצאות המזיקות, המיותרות והבלתי רצויות. הפירסום ברבים על ההחלטה להוציא מן החערות את בולי פאנמה הביא להד-בין-לאומי עד כדי כך שהנהלת הדואר הפנאמי ניהלה משא ומתן עם ועדת הפי"פ ל-הוצאות מזיקות.

תחנת השידור של קנדה הקדישה חמישה שידורים על הבולים המזיקים והמיותרים והבלתי רצויים ועל החלטות הפי"פ. תחנת קנדה שידרה ב-19 שפות בגלים קצרים לאמריקה הצפונית והדרומית, לאירופה ולאסיה.

נאט"ו על בולים

החתימה המיוחדת לכינוס
נאט"ו ברייטביק, איסלנד.

שני החוץ של 15 מדינות נאט"ו התכנסו לא מכבר בריק-אוויק, בירת איסלנד. אף שהאי מצוי בירכתי הצפון, דנו בבעיה הקרובה גם לאזורנו: המפנה המדיני והאיסטרטגי של בעקבות חדירת הצי הסובייטי לים התיכון. "נאט"ו" - ארגון האמנה הצפון אטלנטית - נוסד ב-4 לאפריל 1949 בווישינגטון ע"י ארצות הברית, בריטניה, קנדה, צרפת, הולנד, בלגיה, לוקסמבורג, איטליה, דניה, נורבגיה, איסלנד ופורטוגל - ואחרי כן הצטרפו אליו יוון, תורכיה וגרמניה המערבית.

במלאת 3 שנים ליסוד נאט"ו, הונפק בארצות הברית בול בערך נקוב של 3 סנט בצבע סגול, המציג זוג ידיים אוזחות בלפיד ומעליו השם "נאט"ו". הבול הוצא ב-4 לאפריל 1952.

סמל הארגון, בצורת כוכב, מופיע על בול אמריקני שראה אור ב-4 באפריל 1959 במלאת 10 שנים להקמת הארגון. ערכו הנקוב של הבול הוא 4 סנט בצבע כחול כהה ועליו כתובת "מאוחדים למען שלום" - שהיא סיסמאתה של נאט"ו.

המטה הראשי לשעבר
של נאט"ו באנטוורפן

בול תורכי מוקדש לנאט"ו

בול איטלקי לציון
מלאת ארבע שנים לנאט"ו

סמל נאט"ו

צרפת: הנפיקה בשעתו בול המראה את בנין נאט"ו בפורט דואפיין (את בנין נאט"ו בפורט דואפיין בפריס) ערכו הנקוב של הבול הוא 50 פרנק בצבע חום, ירוק וכחול כהה והוא הוצא ב-12 לדצמבר 1959.

פורטוגל: במלאת 3 שנים לנאט"ו הופיעו ב-4 לאפריל 1952 שני בולים זהים בערך נקוב של 1 אסק. (שחור ירוק) ו-3,50 אסק (כחול, אפור), המציגים את כדור הארץ, עוגן ויונה. תפוצתם הגיע ל-350 אלף עותקים והם עתה יקרים פי כמה מערכם הנקוב. ב-2 למרץ 1960 הופיעו שני בולים נוספים בערך נקוב של 1 אסק (סגול שחור ירוק) ו-3,50 אסק (אפור שחור ירוק) המראים את יונת השלום ועוגן.

איטליה: קשת, המסמלת את אירופה הקשורה עם אמריקה, מופיעה על שני בולים זהים שהונפקו במלאת 4 שנים ליסודו של נאט"ו. על הבולים בערך נקוב של 25 ל-ירה (צהוב תפוז וירוק כחול) ו-60 לירה (ורוד אדום וכחול), ה-וטבעו גם שתי מפות של אירופה וארצות הברית. הבולים הונפקו ב-6 לאוגוסט 1953. שני בולים נוספים ראו אור באיטליה ב-4 לאפריל 1959, והם מראים סמל נאט"ו בין שתי יבשות אירופה ואמריקה. ערכם הנקוב של הבולים גם הוא 25 לירה (ורוד כחול וצהוב) ו-60 לירה (ירוק ורוד צהוב). דאפיין שבו נערכה הועידה.

אספן, אל נא תשכח להכין אוסף ל"תבירה"!

ישראל מדפיסה בוליי-דואר בדפוס שקע

- מאת אינג' אוטו מ. ליליין, לונדון -

בשעה שבריטניה הגדולה החזירה את המנדט של ארץ ישראל - הופיעה על המפה מדינה חדשה בפתאומיות של התפוצצות. איש מחוץ לישראל, ומעטים מאוד בפנים ה-מדינה החדשה, לא נתנו דעתם על בולי דואר, שהוא אחד הסמלים הגלויים של כל מדינה. עד כה לא הודפסו בולי-דואר בארץ הקדושה. עד מלחמת העולם הראשונה ה-יו בארץ זו שש רשויות-דואר שונות, שהיו חלק מן הדואר הצרפתי, הגרמני, האוסטרי, אשר עליהם התנוססה כתובת מיוחדת לציון הארץ הקדושה.

בשנות המלחמה העולמית הראשונה השתמשו בארץ ישראל בבולי דואר תורכיים בלבד. משנת 1918 ואילך היו קיימים בולי דואר פלשתינאים שהוצאו על ידי שלטונות המנדט והדפסתם נעשתה בבריטניה.

לאמיתו של דבר, השתמשו הקרנות הלאומיות בבולים שהודפסו בארץ ישראל, ו-הוצאה אחת מהם אף הודפסה בדפוס-שקע, בשעת נסיון מוקדם מדי שנעשה על ידי כ-ותב השורות האלה להכניס שיטה זו לארץ ישראל. אולם אי אפשר לראות בולי-צדקה אלה כבולי דואר. הם הודפסו כעבודת דפוס רגילה בבתי דפוס מקומיים מבלי שיע-מדו בדרישות הטיב ובתנאי הבטיחות הקשורים בהדפסת בולי דואר.

בולי הקרן הקיימת

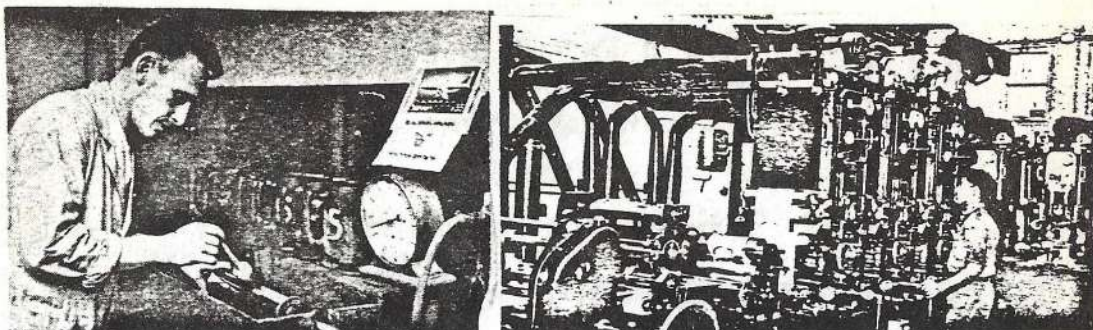
אך עובדה היא, שלמחרת הכרזת המדינה נמכרו בולי דואר ישראליים בכל משר-די הדואר במדינה הצעירה. בבולים אלה ניתן להכיר בגלוי באיזו דחיפות ומהיר-ות הם נוצרו, שתוצאותיהן הן אי אחידות בהדפסה, בנייר ובניקוב. מעניין שדו-וקא שוני זה בבולים אלה עושה את ההוצאה הראשונה הזו של בולי ישראל לסחורה מבוקשת מאד בין אספני הבולים.

שלטונות המנדט של ארץ ישראל הודיעו ב-15 באפריל 1948 על הפסקת כל שיר-ותי הדואר והכריזו על ביטולם של כל בולי הדואר. לכן הופתע העולם מן העובדה שעל אף הודעה זו לא שותקו שירותי הדואר בארץ ואף לא הופסקו קשרי הדואר בין ארץ ישראל והעולם כולו. הסוכנות היהודית לארץ ישראל, נציגו הרשמי של הישוב היהודי, איפשר להשתמש בבולי הקרנות על מכתבים, בתנאי שתופיע עליהם הכתובת "דואר". יחד עם זאת פתחה הסוכנות בהכנות להדפסת בולי דואר מיוחדים.

אולם הקשיים היו גדולים מאד. המעמד החוקי של הארץ היה בלתי ידוע וההכ-נות נעשו, לכן, בסודיות רבה. לא היה גם בטחון מוחלט בהקמת המדינה, כך לא ידע איש מה יהיה שמה, אחרי שתקום.

הבול "דואר עברי"

4 גרפיקאים ארץ ישראליים הוזמנו להגיש הצעות לבולי דואר, שיש להגישם תוך 24 שעות! למחרת אושרו ההצעות של אחד הגרפיקאים, אוטו ואליש. הוצע להש-תמש בכתובת "יהודה", אולם יו"ר הוועדה המיוחדת לענייני מוסדות המדינה, דוד רמז ז"ל, שהיה אחר כך שר הדואר הראשון של ישראל, החליט, שאי אפשר לחכות עם הדפסת הבול עד שיוחלט על שם המדינה. הוא פקד על הדפסתו המיידית, כשעליו מ-תנוסס השם הבלתי מחייב "דואר עברי". הדפסת הבולים החל ב-4 למאי בדפוס בלט, בגליונות של מאה בולים. המחיר צויין בספרה 5 מבלי לציין את המטבע, אשר טרם ידעו את שמו. הכרזת המדינה חלה ב-14 במאי 1948. למחרת יום ההכרזה היה שבת, כשמשרדי הדואר סגורים. ביום הראשון, 16 במאי, כשנפתחו משרדי הדואר, הוצאו מן השימוש כל הבולים הזמניים, והבול הנושא את השם "דואר עברי" היה מן היום

מכונת שאמבון להדפסת בולים ואיגרות אוויר ב-4 צבעים

ההוא הבול הרשמי הראשון של המדינה.

לא היה בישראל איש שהיה לו נסיון בהדפסת בולים, פרט לד"ר משה חזקי, ו- לידו נמסר הפיקוח על הדפסת הבולים הראשונים. חזקיהו הדפוס בישראל לא ביצעה מעולם עבודה בעלת טיב ודיוק הדרושים לייצור בולים. ציוד מפעלי הבלט והאופסט בארץ לא היה מתאים למטרה זו. מכונת השקע שבה נעשה נסיון-הנפל שנזכר לעיל - נמכרה בינתיים לחו"ל. בכל הארץ לא הייתה מכונת ניקוב המחאימה לניקוב בולים. נוסף על כך, לא היה בארץ נייר וצבע להדפסה מסוג זה. כל מחאותיו של ד"ר חזקי שאין אפשרות להדפיס בולים בארץ לא הועילו. היה צורך להשתמש בבולי דואר שנו- צרו בתנאים הקיימים, במכונות שנועדו לעבודות פשוטות, במיחנני מספור מסוגים שונים, באמצעות קוי-ניקוב רגילים וכו'.

לצערנו לא נשארו פרטים מוסמכים על אופן הכנת הסדר לבולים. ידוע רק, שכל הבולים הודפסו מגלופות נחושת, ולא השתמשו לשם כך ביציקות או בגאלוואנו. מר אהרונסון ז"ל, מי שהיה מנהל דפוס "הארץ", מספר על הדפסת בולים אלה ברשימה "הדפסתי את הבולים הראשונים של ישראל" בחוברת Holy Land Philatelist - כרך 1, מס' 2 של חודש דצמבר 1954.

אולם מיד נעשה ברור לכל העוסקים בכך, שיש לארגן מן היסוד את הדפסת הבו- לים במדינה החדשה ולהעמיד אותה על בסיס מודרני, אם רוצים להקנות לבולים את החשיבות הפילאטלסטית הדרושה.

האופי החדש של הבול

כאן יש צורך להסביר לאלה הרחוקים מבעיות בולי הדואר, כי בשעה שרונאלד היל הנהיג לראשונה את בול הדואר המודבק (הבולים הומצאו על ידי המדפיס הסקו- טי ג'יימס צ'אלמס בשנת 1834), שימשו הבולים מטרה אחת בלבד. פתק נייר קטן זה שהודבק על גבי מכתב שימש קבלה על סכום כסף ששולם לדואר חמורת העברת המכתב למועץ. שימוש בלעדי זה של בול הדואר הוא נדיר בימינו ונראה הדבר שרק באנגל- יה, במקום שהוא הוצא, הוא משמש למטרה זו בעיקר. כמעט בכל ארצות העולם, הוא הפך לסחורה, הנמכרת לאספנים, לסוחרים, למשקיעים ולספקרים, תוך התחרות ביתר בולי הדואר בעולם המיוצרים אף הם למטרה זו. במשך 25 השנים האחרונות גדלה ח- שיבותו המסחרית של הבול. בימינו משמש אופיו החדש של הבול הגורם החשוב ביותר בתכנון הוצאת בולים חדשים. איכותו הסכנית שהייתה ירודה בתחילת המאה הזאת, הש- יגה עכשיו רמה גבוהה מאד, ובולי דואר של ימינו מגיעים לרוב לרמת ביצוע סכני שאין למעלה ממנה. כמעט שאין משתמשים עוד להדפסת בולים בדפוס בלס. גם השימוש בדפוס אופסט למטרה זו הוא נדיר. רובם של בולי הדואר בימינו מודפסים בדפוס שקע.

המשך בעמ' 13

יומן אמריקה

— מאת ד"ר מיכה טיינר —

בול לוולט דיסני

יצרן הסרטים הנודע, וולט דיסני, שנפטר לא מזמן, יצויין בספטמבר השנה בבול זכרון ראשון בארה"ב. דיסני נולד בשיקאגו (1901), למד ציור והתמסר לסרטי מיקי-מאוז. סרטו הראשון באורך מלא היה "סלגיה ושבעת הגמדים" (1937) אחר כך יצר את "פינוקיו" ושורה של סרטים באורך מלא, ביחוד, "פאנטזיה" ו"שירת הדרום".

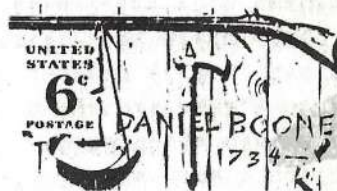
דואר ארצות הברית ינפיק לזכרו בול דיוקן בערך נקוב של

6 סנט.

דניאל בון — החלוצ האמריקאי

דניאל בון, מותיקי ההתישבות של ארה"ב שנלחם באינדיאנים, נחפס על ידם וברח, ובעל שורה של מע-שי גבורה — יצויין ב-26 בספטמבר בבול מיוחד.

דואר ארה"ב הקדיש בול מיוחד לדניאל בון, אף כי דיוקנו של האיש לא יופיע בבול. הבול מתאר את נשקו האישי של בון ואביזר מלחמה אינדיאני, להזכיר שדניאל בון אומץ בשעתו ע"י שבט אינדיאני. על שמו של בון נקראת העיר בונסבורו, בקנטקי שבארה"ב. ביירוץ סבב עליו שירים וג'ון פילסון כתב עליו ביוגרפיה שהתפרסמה בכל העולם.

הרשם והצבע

הבחירות הממשמשות ובאות בארה"ב מעסיקות את כל העולם לרבות הדואר האמריקני, שהוציא ב-27 ביוני בול בן 6 סנט ועליו הכתובת "הירשם והצבע". על הבול — נשר זהב, המראה את כיוון הרוח — על פי המקור על אחד הגגות בשכונת "ג-בעת הרוסים" בסן פרנסיסקו.

בהודיעו על הופעת הבול, הצהיר מר ו.מ. ווטסון, שר הדואר האמריקני: "הבחירות הקודמות, ב-1960, הוכרעו על חודם של פחות מ-113 אלף קולות. פירוש הדבר, שלכל קול יש ערך ועל כל אזרח אמריקני חובה לוודא ששמו יופיע ברשימת הבוחרים".

מה חדש בפארגואי

דואר פארגואי "צימצם" במעט את מספר בולי הסדרה שנהג להנפיק; בסדרה ה-אחרונה 10 בולים מנוקבים וגליון זכרון (בשל לחץ הפי"פ אין מוציאים עוד בו-לים חתוכים). אמרנו שצומצם מספר הבולים בסדרה אך לא כן מספר הנושאים: בעשרת הבולים הודפסו תחתיקי 26 בוליה בכל מיני נושאים — חלל, קנדי, או"ם, צפלין, יודאיקה, ספורט, צופים ועוד.

ראה צלום ←

א"ו"ם

בול

בול א"ו"ם - מעקב אחרי מזג האוויר

דואר "או"ם" יוציא ב-19 בספטמבר 1968 בול זכרון לציון הקמת ארגון מטאו-רולוגי ע' למי למעקב אחרי שינויי מזג האוויר. זוהי שיטה ע' למית חדשה שמטרתה להבטיח התקדמות מדעית וטכנולוגית של כל המדינות בתחום המטאורולוגי. על הבול רואים חלקים שונים של כדור הארץ ומכשיר הקולט את השינויים במזג האוויר. כן מופיע על הבול סמל או"ם והשם: "אומות מאוחדות" בחמש שפות: אנגלית, צרפתית, רוסית, ספרדית וסינית (ראה תמונה).

איגרת אוויר וגלוית דואר

ב-31 במאי הונפקה בדואר או"ם איגרת אוויר חדשה בערך נקוב של 13 סנט. ה-ודפסו 500 אלף אגרות על נייר תכלת. צייר את האיגרת רוברט פרוס מצרפת. האיגרת הודפסה בפינלנד.

גלוית הדואר החדשה של או"ם שהופיעה באותו תאריך היא בערך נקוב של 13 סנט במהדורה של 457 אלף. הגלויה צוירה בידי אולב מסיסן מדנמרק והודפסה בניו-יורק.

6 סנט - מן המניין
במקביל הופיע בדואר א-
ו"ם בול מן המניין בערך נ-
קוב של 6 סנט. המהדורה: 4
מליון.

הסתדרות העובדים הלאומית בישראל

קופת חולים לעובדים לאומיים

המרכז תל-אביב, רחוב ביכורי העתים 23
טלפון 250221

- עזרה רפואית מלאה
- פתוחה לכל אזרח במולדת
- בחירה חפשית של הרופאים
- סניפים ברחבי המדינה
- סנסורים מרכזי בירושלים

תרשם בתור חבר קופת חולים
לאומית והבטחת את בריאותך

תערוכת בולי ישראל בברזיל

ליובל העשרים של מדינת ישראל הוציא בית תרבות ישראל בסאן-פאולו שבברזיל מעטפת זכרון, והדואר בסאן פאולו הטביע עליה חותמת מיוחדת ובה ציור מנורה מ-סוגנן והספרה "20" ושם מדינת ישראל באותיות עבריות. ההטבעה מציינת את תערוכת בולי ישראל שארגן בית תרבות ישראל בעיר.

המעטפה שהגיעה לידינו מבוטלת בבול זכרון לכבוד נשיא המדינה, שהוציא ה-דואר הברזילי ב-1966 לרגל ביקורו של מר שזר בדרום אמריקה. משמאל למעטפה ציור אמנותי של צנחן המתרפק על אבני הכותל.

חן חן למר אליעזר בלנקנפלד, נשיא בית התרבות ומר יוסף לבקוביץ, המנהל הדינאמי, על שהמציאו לנו חומר בקשר למאורע בולאי חשוב זה. מר לבקוביץ מציין שבפתחת "תערוכת הספר העברי" הוטבעה כמות קטנה של מעטפות זכרון (ללא חותמת מיוחדת).

גוטנברג בבולי סוגו
(אינו יהודי) כשהתנ"ך בידו

לסקר ולנדשטיינר בבולי גרמניה

חמישה אישים ידועי שם יופיעו החודש בסידרת בולי-זכרון של מזרח גרמניה. שניים מבין החמישה הם: עמנואל לסקר, השחמטאי היהודי הנו-דע, פילוסוף ומתמטיקאי, י-ליד גרמניה; קרל לנדשטיינר (יהודי מומר), מגלה קבוצות הדם, יליד וינה, בעל פרס נובל לרפואה 1930.

500 שנה למות גוטנברג

הדואר של דאהומי הנפיק לא מכבר סדרה בת שני בולי דואר אויר בערכים - 45 ו-100 פ' וכך גליון זכרון מוקטן לציון מלאות 500 שנה למות יוהן גוטנברג, ה-מדפיס הראשון של התנ"ך (בלאטינית).

ישראל מדפיסה בולי-דואר בדפוס שקע

האופי החדש של הבול/המשך

במצב זה הקיים בשוק הבולים הועמדה המדינה הצעירה בפני הצורך להתחרות עם מדינות, העולות מבחינת הביצוע בהדפסת הבולים שלהן. מכירת בולים לאספנים מה- וזה מקור חשוב של הכנסות הדואר בתנאי, שהשוק יספוג את הבולים מיד עם הופעתם. טיב הבול הוא גורם חיוני, ודווקא אז היה הסר בבולים הישראליים הראשונים. ד- פוס שקע לא היה ידוע עדיין בארץ, והדפסת הבולים יכלה להיעשות באופסט בלבד. גם ציוד הפוטו-ליטו היה פרימיטיבי והיה מיועד בעיקר לעבודות פשוטות מאד, כ- גוף כרזות, מידבקות ועוד. גם הידע של עובדי האופסט לא עלה על מה שהיה דרוש לעבודות מסוג זה. אך חזון ואמונה בעתיד הלהיבו את האנשים ודירבנו אותם למע- שים.

צעדים ראשונים לשיפור המצב

בעל מפעל אופסט הגדול ביותר בישראל, מר א. לויץ-אפשטיין ז"ל, ראה מראש את ההתפתחות הזאת והכין תכנית פיתוח מחושבת היטב. הזמין מומחה מאנגליה, מר פראנקס א. ריד, שמטרתו היתה לארגן את המפעל ולהדריך עובדים. תיאורו של מר ריד "פוטו-ליטו בישראל" שפורסם בשנתון הבריטי "פנרוז" משנת 1950, נקרא כמו סיפור דרמטי. במפעל לא היתה אפילו מכונת רבב, שהיא חיונית לעבודת בולים. א- ולם עובדה זו לא הפריעה להופעת הסידרה הראשונה של 5 בולי זכרון, שהודפסה ב- אופסט בשני צבעים והופיעה בספטמבר 1948. ואיזו התקדמות היתה זו! סוג אחד של נייר שימש להדפסה כולה, לא חלו כמעט שינויים בגוני הצבע וגם הניקוב היה מ- ביע רצון, למרות שעדיין היה הכרח להשתמש בקוי ניקוב, דבר שניתן להכיר בקצות הבול. ההדפסה נעשת בגליונות גדולים, שהכילו גליונות קטנים של 50 בולים כ"א. הוצאות חדשות של בולים בצבע אחד ובשני צבעים באים בזו אחר זו והטיב הלך וה- שתר מהוצאה להוצאה. באוגוסט 1950 הופיע הבול הראשון שנוקב באמצעות מסרק נ- יקוב ובולי ישראל באופסט הגיעו לרמה גבוהה מאד.

היתרון שבדפוס שקע

בכל העולם מדפיסים בולי דואר בשיטת השקע. מחקרים שנערכו הוכיחו, שבולים אשר הודפסו בשיטת השקע לא זו בלבד שנמכרים מהר יותר, אלא קיימים גם שיקולים טכניים להעדפת שיטה זו על פני שיטות אחרות. אורך חייו של גליל שקע מצופה ב- כרומיום עולה על זה של כל אמצעי אחר, קל יותר לשמור על איכות ההדפס. גם הס- ולם הרחב של הגוונים תוך שימוש בצבעים מעטים, שהוא אופייני לדפוס שקע, הוא בעל יתרון טכני בולט. יתרון נוסף היא האפשרות להדפיס בהעברה אחת דרך המכונה כל הצבעים הדרושים, תוך כדי ביצוע כל העבודות האחרות, כגון מיספור, ניקוב ו- חיתוך. הבולים עוברים למחלקת הפיקוח הבטחוני לאישור סופי בלי שנעשה כל עבו- דה נוספת בבולים. לא כן באופסט; לפני שנשלחו הבולים להדפסה, שנעשתה במכונות אופסט דו צבעיות היו צריכים למספר את הגליונות, אשר צופו קודם לכן בשכבת ד- בק. במקרה של הדפסת בולים ביותר משני צבעים, שנעשתה בשני תהליכי הדפסה, היו צריכים להעביר את הגליונות לאחסנה ולשמירה אחרי תהליך ההדפסה הראשון, לנקב ולחתוך אותם לגליונות קטנים יותר. שיקולים אלה, וכן ההכרח שכל הדפסה בטחונ- ית צריכה להיעשות על ידי המדפיס הממשלתי במפעלו הוא, אילצו את הממשלה בשנת 1950 להזמין מכונת שקע קטנה מאנגליה, בצרוף כל הציוד הדרוש למחלקת הצילום ולהכנת גלילי הדפסה. המכונה, שנבנתה על ידי חב' שאמבון, הגיע לישראל בשנת 1952, ונועדה להדפסת בולי דואר, בולי הכנסה, איגרות אוויר וגלויות דואר.

המשך בעמוד 15

בעין בוחנת

מר טרבקובסקי בסימני מים

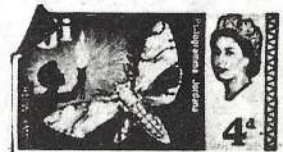
ככל שמשתכללים האמצעים להנפקת בולי דואר, נדרש האספן להקפיד על פרטים נוספים, מלבד הצורה והתוכן חייב הבולאי לבדוק היטב את הניקוב, הצבע, הנייר וסימני המים.

במרבית המקרים שימשו סימני המים אמצעי נגד זיופים ובאותן המדינות שבול-יהן נדפסו על נייר עם סימני מים, כללו הסימנים סמלים ממלכתיים כלשהם. באחר-ונה נדפסו בולי ישראל על נייר ללא סימני מים, אך אותם הבולים שבנייר שלהם טבועים סימני מים, הרי שהם מתארים לרוב את סמל הדואר (צבי מקפץ) או, המילה ישראל באותיות עבריות.

הדואר הפיני מדפיס את מרבית בוליו על נייר ללא סימני מים. לכן תמוה בע-יני האספנים שבבולים החדשים, שהוקדשו לתעשיית הנייר הפינית, טבעו סמל מסחרי של חברה פרטית. זהו בול יוצא דופן שסימן המים שלו מראה גזע עץ בתוך עיגול וסביבו הכתובת טרבקובסקי - שם מפעל המייצר נייר מזה 150 שנה.

יום הולדת

יום הולדתו של סולטן ברוני צויין ב-15 ביולי בבולים מיוחדים. דואר בר-וניי הנפיק שלושה בולים בני 4, 12 ו-25 סנט כשבכולם דיוקן השליט.

מהפכן תימני

כל המהפכות הערביות מוצאות ביטויין בבולי דואר ולא רק פעם אחת. בארצות ערב נוהגים להוציא בולים לכבוד המהפכה, שנה למהפכה ואחרי זה "יום המהפכה". הרפובליקה של תימן הוציאה לעת עתה ארבעה בולים לכבוד חג העצמאות שהוכרז ב-30 בנובמבר 1967, ביניהם בול עם תמונת מהפכן.

באיי וירג'יניה - הדפס רכב

באיי וירג'יניה הודפס ב-1 ביולי הדפס רכב מיוחד על גבי שני בולים מתוך הסדרה מן המניין. הכוונה לכתובת "שנת זכויות האדם". שני הבולים הם בני 10 ו-25 סנט.

בפיג'י - 17 בולים

סידרת הבולים החדשה של פיג'י כוללת... 17 בול. זו סידרה מן המניין ותש-מש לצרכי הדואר במשך זמן רב.

20 לחפירות ארכיולוגיות

העולם הגדול

מרטיין לותר קינג - בסנסה לוצ'יה

בול זכרון שני למרטיין לותר קינג, שנרצח השנה בארצות הברית, הופיע החדש באיי סנסה לוצ'יה לאחר שמקסיקו כבר הנפיקה בולים מיוחדים לזכרו. בסנסה לו-צ'יה הופיעו שני בולים בציור זהה.

בולים פוטוריסטיים

מלטה, שנתקבלה אשתקד כחברה מלאה בארגון הירידים הבינ-לאומי, הוציאה ש-לושה בולים לרגל היריד המסחרי הבינ-לאומי, המתקיים שם החודש בין 1 ל-15. צ-יורי הבולים זהים ומראים ציור "פוטוריסטי", לא רגיל בבולי דואר.

עונש מאסר למחזיק בולי מאו

השלטונות האזרחיים במאלזיה אסרו על התושבים להחזיק ברשותם בולי דואר החדשים, שהוצאו על ידי סין ועליהם פסוקים ממשנתו של מאוסה טונג. משטרה כ-אלזיה הזהירה, כי כל מי שימצא מחזיק בבולים אלה יהיה צפוי לעונש מאסר.

רכישת ציוד שקע/המשך מעמ' 15

נוסף על המכונה היה צורך בהתקנת מחלקה להכנת צילינדרים וציפויים בנחו-שם ובכרמיום. עיקר הציוד נרכש באנגליה, בתוכו מכונת רבב, לוח רשת של 175 קווים, ציוד לייבוש נייר פיגמנט והידוקו לצילינדר. ציוד אחר, בעיקר אמבטי צריבה, שולחנות הרכבה ודיות, הוזמנו במפעלים מקומיים. מכיוון שלא היו בארץ בימים ההם אנשי מקצוע לדפוס שקע פנתה ממשלת ישראל לארגון האומות בבקשה לש-גר לארץ מומחה לדפוס שקע, שידריך במקום צוות עובדים בכל תהליכי הייצור. מחבר המאמר הזה הוזמן לקבל על עצמו את התפקיד הזה. הוא הגיע לארץ בינ-ואר 1953, כשהציוד היה כבר בארץ שנה שלמה לפני כן ונמצא בשהי מחלקות כמשל-תיות שונות: המכונה הותקנה בדפוס הממשלתי ואילו מחלקת הרפרודוקציה - במחל-קת העבודות הציבוריות שהיתה מצוידת היטב להדפסת אופסט.

שלונות הדואר החליטו להוציא בול דואר ראשון בשקע שיוקדש לפתיחת הקונג-רס השמיני הבינ-לאומי לתולדות המדע, שעמד להתקיים בירושלים באוגוסט 1953. הודות למאמץ המשותף של כל הצוות שעסק בתיכנון, בהרכבת הציוד ובהפעלתו היה המחלקה כולה מוכנה בחודש אפריל להתחיל בהדרכת העובדים. העניין הרב שגילו "החניכים", בעלי מקצוע בשטחי הדפוס השונים, בעבודתם החדשה, איפשר להניע את המפעל ולהגיע לתוצאות משיעור רצון.

בולי ילדים הופיעו באח-רונה בקפריסין (יוניצ'ף) ובקובה (יום הילד).

אספו בולי דואר ישראל

השירות הבולאי
תל אביב-יפו • ירושלים • חיפה • טבריה • נתניה • באר-שבע • נת. לוד ובבתי הדואר